ISTORIE ȘI FILOSOFIE

RAȚIONALITATEA SEMNIFICANTĂ ȘI OPERAȚIONALĂ ÎN DISCURSUL POLITIC

Diana DODON, Facultatea de Istorie şi Filosofie

Această temă este destul de importantă şi actuală, deoarece discursul politic este o componentă esențială a limbajului în epoca contemporană, limbajul devenind principala armă de atac al adversarului politic. Discursul politic este foarte important în campaniile electorale, el asigurând, în mare măsură, forța, capacitatea concurențială a actorilor politici.

Discursul politic reprezintă o ipostaziere a raționalității semnificante, conceptele de bază fiind: discurs, politică, discurs politic. Discursul este o specie a genului oratoric, constând dintr-o expunere făcută în fața unui auditoriu pe o temă politică, morală etc., o cuvântare. Orice discurs are anumite obiective: încântarea discursului, seducerea sau emoționarea audienței şi convingere/probarea unor dovezi, fiindcă, de regulă, oamenii judecă ceea ce fac alții, cum arată ceilalți şi cum spunem ceea ce spunem. Termenul **politic/-ă** are multe definiții şi semnificații, e interpretat diferit de către cercetători. Adrian Miroiu în lucrarea *Fundamentele politicii: preferințe şi alegeri colective* afirmă că politica are de-a face cu guvernarea unui stat, cu acele activități care urmăresc obținerea puterii şi care permit realizarea opțiunilor dorite prin intermediul statului. E o constatare cu care suntem de acord, deoarece prin intermediul statului actorii politici îşi îndeplinesc diferite scopuri. Politica e alcătuită din actorii politici, care îşi ating scopul printr-o anumită dibăcie sau şiretenie, cum menționează Miroiu, adăugând că astfel politica vizează, în primul rând, sfera relațiilor noastre cu alții. Deci, discursul politic este o componentă esențială a limbajului începutului secolului al XXI-lea. Un discurs este politic atunci când prețuieşte situații de interes public. Ceea ce face discursul politic diferit de alte tipuri de discurs este convenționalitatea sa: oricât de originală ar fi supoziția care declanşează acest discurs, este imediat normalizată printr-un comentariu adecvat rangului instituției sau partidului politic şi a celui care reprezintă instituția sau partidul politic. De

asemenea, e necesar a menționa modalitățile de alcătuire a unui discurs, diversele definiții ale discursului politic și diferența discursului politic de alte tipuri de discurs.

O temă importantă în cercetarea noastră este *relația discursului politic cu alte forme discursive ale raționalității semnificante,* unde trebuie accentuată relația discursului politic cu alte forme discursive: standard, jurnalistic, juridic și administrativ; trebuie analizat limbajul politic, importanța semnelor în limbajul politic, deoarece, după cum menționează cercetătorii, discursul politic reprezintă „limbajul politic într-una din manifestările sale concrete, sub formă de alocuțiuni, rapoarte, apeluri, conferințe de presă etc., cu rol îndeosebi de propagandă și cu efecte specifice în planul mobilizării politice, al expansiunii suportului politic, al orientării potențialilor aderenți într-o anumită direcție". Adică, limbajul politic se manifestă prin intermediul limbii pe care o vorbește sau o scrie actorul politic. „Indiferent de regimul politic în contextul căruia este utilizată, limba este forma cea mai reprezentativă a raporturilor de putere și, în egală măsură, instrumentul ideal de control și de influențare a opiniei, limbajul politic având, în consecință, un rol determinant în reflectarea manifestărilor puterii politice și a valorilor promovate de către aceasta. Cuvintele, expresiile și metaforele ce compun limbajul politic sunt, astfel, învestite cu semnificații care impun receptorilor o modalitate specifică de a gândi și de a judeca atât manifestarea unei anumite conduite politice, cât și situațiile ce derivă din aceasta."

Manifestările raționalității semnificante în discursul politic sunt relevate prin abordarea miturilor și ideologiilor politice, dat fiind faptul că miturile politice au lăsat o amprentă majoră în mentalitatea noastră, îndeosebi mitul comunist. E de la sine înțeles că politica se vrea a fi „corectă" și „adevărată", acționând în conformitate cu propriile dorințe și idei. De-a lungul istoriei politicii s-au creat, au apărut diferite mituri despre politică, care astăzi sunt folosite cu diferite scopuri, pentru a legitima anumite acțiuni sau într-un scop explicativ. Însă mitul politic poate fi înțeles doar în concordanță cu ideologia politică. Ideologiile politice sunt acele ideologii care mobilizează oameni la acțiune și justifică această acțiune prin schimbarea politică în favoarea unui lider, partid sau mișcare politică.

Relația dintre raționalitatea semnificantă și raționalitatea operațională în discursul politic e caracterizată de unitate, aceste două

elemente complementându-se reciproc. În linii generale, raționalitatea semnificantă ține de ideologii, doctrine, adică, parafrazând, reprezintă ideea discursului politic, iar raționalitatea operațională ține de transpunerea în act, de modalitățile mai eficiente de punere în act a discursului politic.

Analizând *modurile de operaționalizare a raționalității semnificante în discursul politic,* constatăm că principalele strategii de comunicare şi ale PR-ului politic sunt: de proiectare, de promovare, de formare a încrederii şi strategia verbală şi nonverbală. Discursul politic trebuie să fie convingător, el nu trebuie să aibă un eşec de înţelegere sau un eşec de aşteptare.

În ceea ce priveşte *strategiile de eficientizare a relației dintre raționalitatea semnificantă și rațională operațională în discursul politic*, punem accentul îndeosebi pe limbajul nonverbal, analizând gesturile și importanța lor, semnificația comunicării prin gesturi ș.a., deoarece limbajul corpului oferă indicii cu privire la atitudinea sau starea de spirit a unei persoane. Limbajul corpului poate arăta sentimentele unor persoane, care lucrează în serviciul altor persoane. Oamenii care au un limbaj al corpului ușor de descifrat își pot dezvălui sentimentele și gândurile la fel de ușor. Cu alte cuvinte, gestul este o practică socială, o moștenire culturală, un fenomen social care are tangență cu identitatea individului și a comunității. Orice discurs, fie el politic, standard, juridic sau de alt fel, este însoțit de gesturi fie că le controlezi, fie că nu, dar acestea mereu sunt prezente în comunicare. Trebuie să cunoști foarte bine fiecare gest, mișcare facială ca să-ți dai seama ce gândește cu adevărat celălalt. Astfel, **fața** este cea mai elocventă; prin jocurile de expresii ce le deține, ea poate să transmită mesaje afective de o diversitate și subtilitate incredibilă. **Fruntea,** spre exemplu, este văzută ca sediu al inteligenței logice, partea prefrontală fiind sediul simbolic al creativității și inspirației. Simbolismul frunții este considerat ca o entitate indivizibilă între timp și spațiu. Rolul **palmelor** într-un discurs sau conversație denotă tandrețea și compasiunea. Mâna compasiunii ar putea fi dreapta, iar cea a tandreței, stânga. Însă palmele au o calitate uimitoare: stânga este analgezică, alinând durerile, iar dreapta dă putere și stimulează. **Privirea** are și ea un rol important, ea reprezintă charisma noastră, care este o emanație a sufletului și poate unica dovadă a existenței sale. **Ochii** sunt cei care atrag lumina și dau impresia că

sufletul este o fântână de lumină. Ochii servesc drept instrument principal pentru inteligența logică și pentru simțul critic ce i se asociază.

În concluzie menționăm că e necesar a cunoaşte că un discurs politic reuşit pune în mişcare toate mijloacele pentru a-şi atinge scopul. Eşecul în acţiune este eşecul în discurs. Poate că nicăieri practica discursivă şi rezultatul ei nu e în aşa strânsă legătură ca în discursul politic.

Referinţe:

1. BOGATU, E. *Filosofia limbajului.* Chişinău: CEP USM, 2013.
2. CODOBAN, A. *Semn și interpretare.* Suport de curs. Cluj-Napoca: Dacia, 2001.
3. DAVID, G. *Tehnici de relații publice: comunicarea cu mass-media.* Iași: Polirom, 2008.
4. GIRARDET, R. *Mituri şi mitologii politice.* Iaşi, 1997.
5. GHEORGHE, M. Elemente de retorică a discursului politic. În: *Revista Acta Universitatis Danubius,* Galați; Universitatea Danubius, 2009, nr. 1, p. 28-34.
6. MĂGUREANU, V. *Studii de sociologie politică.* Bucureşti: Albatros, 1997.
7. MESSINGER, J. *Dicționar ilustrat al gesturilor*, ediția a 2-a revizuită. București: Litera, 2013.
8. MUCCHIELLI, A. *Arta de a influența: analiza tehnicilor de manipulare.* Iași: Polirom, 2002.
9. NEȘU, N. *Specificul strategiei argumentative în discursul politic.* Cluj-Napoca: Universitatea „Babeş-Bolyai”, 2002.
10. ZAFIU, R. *Limbaj și politică.* București: Ed. Universității din București, 2007.

Recomandat
Svetlana COANDĂ, dr. hab., prof. univ.